

Gryban Grygoriy, Zhytomyr State University named after Ivan Franko, Professor, Doctor of Education, the Faculty of Physical Education and Sport, The Head of the Department of Physical Education and Recreation,
Romanchuk Sergiy, Lviv State University of Physical Culture, Doctor of Physical Education and Sports, The Professor of the Department of Physical Education Theory and Methodology,
Romanchuk Victor, Teaching and Research Unit of Zhytomyr Military Institute named after S. P. Korolev State University of Telecommunications, Professor Department of Physical Education, Special Physical Training and Sport,
Tkachenko Pavlo, Zhytomyr National Agroecological University, The Senior Lecturer of the Department of Physical Education

Teaching students a positive attitude to the educational process of physical training

Abstract: The article shows the factors that contribute to familiarizing students to physical exercises and sports. It is presented the analysis of the various educational departments students' attitude to training classes in physical education.

Keywords: physical fitness, learning process, motor activity, motives, student.

Грибан Григорій, Житомирський державний університет ім. Івана Франка, професор, доктор педагогічних наук, завідувач кафедри фізичного виховання та рекреації,
Романчук Сергій, Львівський державний університет фізичної культури, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор кафедри теорії і методики фізичного виховання,
Романчук Віктор, Навчально-науковий підрозділ Житомирського військового інституту ім. С.П. Корольова Державного університету телекомунікацій, професор кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту,
Ткаченко Павло, Житомирський національний агроекологічний університет, старший викладач кафедри фізичного виховання

Виховання позитивного ставлення студентів до навчального процесу з фізичного виховання

Аннотация. В статье раскрыты факторы, которые способствуют приобщению студентов к занятиям физическими упражнениями и спортом. Приведен анализ отношения студентов различных учебных отделений к учебным занятиям с физического воспитания.

Ключевые слова: физическое воспитание, учебный процесс, двигательная активность, мотивы, студент.

Постановка наукової проблеми і її значення. Від освітнього рівня, якості розвитку потреб, сформованості особистості студента залежить його ставлення до навчального процесу з фізичного виховання та до засобів фізичної культури і спорту. Виявлено прямий взаємозв'язок між формуванням потреби у фізичному самовдосконаленні і професійною спрямованістю особистості студента, що підтверджує діалектичну єдність фізичної та інтелектуальної діяльності [1]. Тому під час навчальної діяльності з фізичного виховання необхідно більше уваги приділяти культурі фізичній як одному із засобів, що сприяє формуванню здорового способу життя, поліпшенню здоров'я, профілактиці захворювань, забезпеченню високого рівня фізичного розвитку, зменшенню негативного впливу несприятливих екологічних чинників та шкідливих звичок.

Аналіз дослідження даної проблеми. Активне позитивне ставлення студентів до навчального процесу з фізичного виховання, сформована потреба до систематичних занять фізичними вправами, наявність системи знань, інтересів, мотивів і переконань, усвідомлення цінності рухової активності, систематичних занять фізичними вправами, потреби у здоровому способі життя, створення умов для подальшого особистого фізичного розвитку, підтримання високої працездатності та сприяння задоволенню цих потреб у майбутній своїй професійній діяльності є основним завданням навчально-виховного процесу з фізичного виховання.

Підготовка майбутніх фахівців, здатних зі знанням справи включатися у процес професійної і соціальної діяльності в соціальному середовищі, потребує більш поглибленої підготовки студентів за декількома напрямками: теоретичним, який забезпечує знаннями вибору засобів формування і закріплення професійних навичок та вмінь; методичним, направленим на забезпечення світоглядного рівня студентів та їхньої орієнтації в суспільстві; психологічним, який розширює професійну направленість студентів, зацікавленість і готовність їх до роботи за обраною спеціальністю [2, 3].

Реалізація вказаних напрямків необхідна у межах кожної вузівської дисципліни, а отже й у фізичному вихованні. Чинна програма з фізичного виховання для вищих закладів освіти III і IV рівня акредитації є достатньо гнучкою, враховує особливості підготовки фахівців різних профілів, надає кафедрам можливість упроваджувати нові форми і методи виховної роботи зі студентською молоддю. Разом з тим ця програма має свої недоліки. Особливо виразно недоліки виявляються в системі "цілі – результати". Основна увага у програмі акцентується на формуванні знань і дотриманні постулатів здорового способу життя, основ організації та методики найбільш ефективних видів і форм раціональної рухової діяльності й умінні їх застосовувати на практиці у власній фізичній активності, засад методики оздоровлення і фізичного вдосконалення традиційними і нетрадиційними засобами та методами фізичної культури, основ професійно-прикладної фізичної підготовки і на вмінні застосовувати їх на практиці,

систематичному фізичному тренуванні з оздоровчою або спортивною спрямованістю тощо [4].

У дослідженнях І.П. Підласого і Ю.К. Бабанського [5] розкрито вплив дидактичних чинників на продуктивність навчально-виховного процесу, визначена роль і місце їх у системі освіти в цілому. Найбільш значущим чинником у системі освіти виявилася мотивація навчання (коефіцієнт впливу 0,92), на другому місці – потреба в навчанні (коефіцієнт 0,91), на третьому – вміння навчатися (коефіцієнт 0,9). Мотив – це досить складне утворення, яке поєднує різні види спонукань: потреби, прагнення, цілі, інтереси, установки, ідеали. Тому цей компонент містить певну кількість показників, що характеризують і розширюють уявлення студента про фізичне виховання.

В основі фізкультурно-оздоровчої активності лежить діяльнісний підхід, під внутрішньою мотивацією можна розглядати розвиток фізкультурно-оздоровчої діяльності з позиції її внутрішньої регуляції. Центром цього процесу є ціннісно-мотиваційна сфера, де цінності є джерелом активності особистості, а внутрішні мотиви – це утворення, що виникають унаслідок взаємодії особистісних цінностей і параметрів навчальної ситуації [6].

Мета і завдання дослідження полягають у виявленні позитивних умов і чинників виховання у студентів мотиваційно-ціннісного ставлення до занять фізичними вправами під час проведення навчальних занять з фізичного виховання.

Результати досліджень та їх обговорення. Важливою умовою реалізації виховного потенціалу фізичного виховання є правильна постановка мети, з якої безпосередньо починається діяльність студента. Поодинокі цілі, через їх безпосередній зв'язок з потребами сьогодення, мають тенденцію закривати собою і навіть підмінювати цілі перспективні і фундаментальні – вищі. Коли увага викладачів зосереджується на таких кінцевих результатах фізичного виховання, як кількість студентів, які склали нормативи програми, виконали тести з фізичної підготовки, то пропускається головне – процес досягнення цих результатів, духовний і фізичний розвиток особистості студента. Тому студенти ставляться до фізичного виховання як до предмета, з якого необхідно отримати залік, а не оволодіти фізкультурно-оздоровчими компетентностями.

У студентів створюється враження не обов'язкового виконання виховних і освітніх завдань програми або, в крайньому разі, породжується спрощений підхід до їх здійснення. Вважається, ніби вже сам факт входження студентів у навчальний процес з фізичного виховання, реалізує світоглядний потенціал цієї навчальної дисципліни. Завдання в тому й полягають, щоб реформувати мотиваційні потреби студентів, сформувати у них активне усвідомлене ставлення до занять та особистого фізичного вдосконалення і розвитку духовної сфери та підвищити рівень соціальної активності.

Для досягнення мети фізичного виховання необхідно озброїти студента цілим арсеналом мотивів та інтересів до засобів фізичного виховання, розвинути потребу у руховій активності, створити для цього сприятливі умови. При цьому мета фізичного виховання є вихідним компонентом, який обумовлює

функціонування педагогічного процесу у вищому навчальному закладі у рамках педагогічної системи.

Однією із важливих вимог до формулювання мети є її повнота та чітке орієнтування студента на потребу у певних знаннях, уміннях, навиках, у певному рівні фізичної підготовленості та працездатності тощо. У навчальному процесі з фізичного виховання мета має ставитися на період навчання та перспективу до майбутньої професійної діяльності. Не менш важливою вимогою до формулювання мети фізичного виховання виступає діагностичність, тобто можливість оцінити її досягнення у певні моменти навчального процесу, життєдіяльності, в різні вікові періоди об'єктивними педагогічними критеріями.

Вивчення структури мотивів, потреб та інтересів студентів до занять з фізичного виховання є вихідними позитивними показниками, які суттєво впливають на рухову активність особистості студента. У процесі занять фізичними вправами одна і та ж потреба може мати різні способи задоволення. Визначивши основні мотиви, які спонукають студентів до занять фізичними вправами та спортом, можна експериментально оцінити їх рейтингову значущість у загальній ієрархії. Домінуючими мотивами є: покращання стану здоров'я, розвиток фізичних якостей, удосконалення будови тіла та позбавлення недоліків статури. Дослідження також показують, що існує різниця між значущістю мотивів у чоловіків і жінок. Так, якщо у чоловіків досягнення спортивних результатів посідає четверте рангове місце, то у жінок – десяте; бажання бути привабливим і подібатися іншим займає у чоловіків дев'яте місце, а у жінок – шосте; бажання схуднути – десяте і п'яте, відповідно (табл. 1).

Таблиця 1

Мотиви, що спонукають студентів до занять фізичними вправами та спортом (рангове місце, n = 648)

Мотиви	Стать	Рік навчання				Загальне місце
		I	II	III	IV	
Покращання стану здоров'я	чол.	2	2	2	1	1
	жін.	1	1	1	1	1
Розвиток фізичних якостей	чол.	1	1	1	2	2
	жін.	3	3	3	3	3
Удосконалення будови тіла та позбавлення недоліків	чол.	3	4	6	5	3
	жін.	2	2	2	2	2
Досягнення нових спортивних результатів	чол.	5	3	7	8	4
	жін.	8	7	8	10	10
Бажання набути нові знання, уміння та навички	чол.	4	6	4	6	5
	жін.	9	8	9	9	9
Одержання задоволення від занять	чол.	6	5	3	3	6
	жін.	10	10	5	7	8
Самоствердження	чол.	7	8	5	7	7
	жін.	5	9	7	8	7
Відпочинок від розумової	чол.	8	9	8	4	8

праці	жін.	4	4	4	6	4
Бажання бути привабливим і подобатися іншим	чол.	9	7	9	9	9
	жін.	6	6	10	5	6
Бажання схуднути	чол.	10	10	10	10	10
	жін.	7	5	6	4	5

У чоловіків-студентів спортивних навчальних відділень під час занять фізичними вправами домінує мотив розвитку фізичних якостей, тоді як у жінок він знаходиться на третьому місці. Значущість мотивів у чоловіків і жінок як у спортивних, основних, так і спеціальних навчальних відділеннях є різною (табл. 2). У кожного студента фізкультурно-спортивна діяльність формує домінуючі потреби, інтереси, цінності, орієнтації. Наявність таких домінант не тільки спонукає студентів до активних занять фізичними вправами і спортом, але й формує їх спрямованість, внутрішньо духовно збагачує та активізує їх рухову активність.

Таблиця 2

Мотиви, що спонукають студентів різних навчальних відділень до занять фізичними вправами та спортом (рангове місце, n = 648)

Мотиви	Стать	Навчальні відділення		
		спеціальне	основне	спортивне
Розвиток фізичних якостей	чол.	2	2	1
	жін.	3	3	3
Покращання стану здоров'я	чол.	1	1	2
	жін.	1	1	1
Одержання задоволення від занять	чол.	5	8	3
	жін.	9	7	4
Бажання набути нові знання, уміння, навички	чол.	6	5	4
	жін.	8	8	10
Досягнення нових спортивних результатів	чол.	3	3	5
	жін.	10	9	6
Самоствердження	чол.	8	7	6
	жін.	7	10	9
Удосконалення будови тіла та позбавлення недоліків статури	чол.	4	4	7
	жін.	2	2	2
Відпочинок від розумової праці	чол.	7	6	8
	жін.	6	4	5
Бажання бути привабливим і подобатися іншим	чол.	9	9	9
	жін.	4	6	8
Бажання схуднути	чол.	10	10	10
	жін.	5	5	7

На розвиток мотивації та активізацію рухової активності студентів суттєво впливає фізкультурно-спортивна спрямованість навчального процесу, яка становить собою систему органічно поєднаних та притаманних особистості

потреб, інтересів, цінностей, що визначають головні напрями, мотиви поведінки та діяльності, помислів та вчинків у процесі навчальних занять з фізичного виховання.

Висновки. Успішне проведення навчальних занять з фізичного виховання залежить від того, наскільки адекватні зміст, форми, методи і засоби меті і завданням фізичного виховання. Розроблені компоненти методичної системи фізичного виховання студентів складають єдиний процес навчання, розвитку і виховання, що сприяє ефективному функціонуванню системи навчально-виховної роботи з фізичного виховання у вищих навчальних закладах України.

Перспективи подальших досліджень спрямовані на розробку нових фізкультурно-оздоровчих технологій формування мотиваційно-ціннісного ставлення студентів до навчального процесу з фізичного виховання.

Література

1. Титович А., Стасюк Р. Формування мотиваційно-ціннісного ставлення студентів до фізичної культури // Спортивний вісник Придністров'я: наук.-теор. жур. Дніпропетров. держ. ін-ту фіз. кул. і спорту. – № 2. – 2006. – С. 42–43.
2. Грибан Г.П., Ніколайчук С.С., Ніколайчук С.Г. Шляхи розвитку особистості студента засобами фізичного виховання в нових соціально-економічних умовах // Духовність як основа консолідації суспільства. Аналітичні розробки, пропозиції наукових та практичних працівників: міжвід. наук. зб. – Т 16. – К.: НДІ “Проблеми людини”, 1999. – С. 588–594.
3. Чернобаб И.Ф., Грибан Г.П., Чубаров М.М. Пути повышения эффективности физического воспитания в вузах // Физическая культура и спорт в повышении социальной активности студентов: сб. науч. трудов. – Умань, 1990. – С. 9–20.
4. Грибан Г.П. Життєдіяльність та рухова активність студентів: монографія. – Житомир: Вид-во Рута, 2009 – 594 с.
5. Бабанский Ю.К., Поташнюк М.М. Оптимизация педагогического процесса (в вопросах и ответах). – К.: Радянська школа, 1984. – 220 с.
6. Музика О.Л. Суб'єктно-ціннісний аналіз розвитку творчої особистості // Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / за ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. – Житомир: “Рута”, 2006. – С. 42–45.